

Érdekességek a lovakról

A lovasterápia

Egy olyan speciális komplex fejlesztési módszer, amely értékes eszköz mind a gyógyításban, mind a megelőzésben, rehabilitációban és fejlesztésben.

A lovasterápia hatásai:

Mozgásterápiás szempontból:

- a kóros izomtónus szabályozása
- a mozgás érzékelés javulása
- a testséma fejlődése
- az egyensúly, koordináció javulása
- fejkontroll, törzskontroll javulása

Pedagógiai-gyógypedagógiai- pszichológiai szempontból

- figyelem, gondolkodás fejlődése
- élmény és tapasztalati kör bővülése
- önbizalom, függetlenség, önkifejezés, életöröm megjelenése
- motiváció fejlődése
- emocionális fejlődés

Szociális szempontból –

- kapcsolatfelvétel és fenntartás képességének fejlődése
- kapcsolat lóval
- kapcsolat a lovaglást vezető szakemberrel
- kapcsolat a társakkal
- érzelmi, akarati funkciók fejlődése
- kommunikációs és interakciós képességek javulása
- szabadidő, sport

Híres lovak

Eclipse

1764-ben a telivértenyészet három alapkancája közül való Derley unokája, Marske "fiaként", született. Eclipse ötéves korában versenyzett először 6,4 km távon, és nyert. 17 hónapig tartó karrierje során minden futamban első helyezést ért el. Ezt követően 19éven át fedezőmén volt.- 355 nyertes lovat nemzett. A telivértenyésztésben a három legfontosabb csődör vonal megalapítója- a ma élő telivérek 90%-a az ő egyenes ági leszármazottja.

Kincsem

Kincsem, a verhetetlen, a legyőzhetetlen "csodakanca" 1874-ben látta meg a napvilágot Tápiószentmártonban, gróf Blaskovich Ernő birtokán. Pályafutása során 54 versenyen indult és valamennyit megnyerte - Kincsem a telivér tenyésztés történetének legendás alakja. Teljesítménye, amit azóta sem ért el a világ egyetlen versenylova sem, nemcsak tulajdonosának, hanem az egész magyar állattenyésztésnek szerzett hírnevet, megbecsülést szerte a világon. Kincsem leszármazottai - bár ősanyjuk csodálatos eredményeit nem tudták elérni - hat ország 13 versenyterén, generációk során eljutottak a világ 12 telivér tenyésztő államába és mindenütt megbecsülést szereztek e kiváló vérvonalnak. Ennek köszönhetően számos, nagy verseny múlttal rendelkező országban neveztek el a csodakancáról versenyeket, olyan országban is, ahol pályafutása során meg sem fordult. Ez mindennél jobban bizonyítja világszerte meglévő népszerűségét.

A Kincsem parkban- a budapesti galopp pálya főbejáratánál - 1977-ben felállították életnagyságú bronzszobrát.

Tápiószelén, a Blaskovich család Kastélymúzeumában is megtalálhatóak a leghíresebb magyar versenyló - Kincsem - emlékei. Tápiószentmártonban a lovasparknak lett névadója Kincsem. Itt 1999. március 20-án nyílt meg a Kincsem múzeum, melynek bejárata előtt egy bronzból készült Kincsem szobor fogadja az ide érkezőket, ezzel a felirattal:

"Vándor, aki itt jársz, állj meg egy percre és emlékezz, tisztelegj Kincsem emlékének, aki itt élt, ezen a területen, az egykori Blaskovich birtokon."

Sekretariat

1970-ben született Virginiában. E csődör lépéshossza 7,6m. Huszonöt versenyből tizenhatot nyert meg, többek közt az első amerikai „Hármas Korona” futamot is. Bemontban felejthetetlen győzelmet aratott: diadalmas erejét és gyorsaságát bizonyítva a finisben 31 lóhossznyi előnyre tett szert, 2400 méteren 2,6 másodperccel rekordot döntött, és bármennyire is próbálta visszafogni zsokéja, Ron Turcotte, 2600 méteren új világrekordot állítottak fel.

Miért tudnak állva aludni a lovak?

A ló az emberektől eltérő testfelépítése miatt alkalmas arra, hogy álló helyzetben aludjon. A nap 24 órájában a ló kb. 4 órát tölt alvással, de nem folyamatosan, hanem egyszerre csak félórás szakaszokban. A természetes élőhelyén állandóan készen kell állnia a veszélyre, ha egyhuzamban mélyen aludna, kiszolgáltatná magát a ragadozóknak. Természetes körülmények között a pihenő ménes egy része fekvé alszik, egy része állva bóbiskol, egy-két egyed pedig ébren őröködik. A ló

Jogom a szép környezethez – felelősségem a szép környezetért

nem mindig éjszaka alszik, ha teheti, nappal is. Három alvási szakasz van. A szendergés, a felületes alvás és a mély alvás szakasza. A felületes alvásnál a ló könnyen felébreszthető. Mély alváskor a ló könnyen megközelíthető, nehéz felébreszteni. Ebben a fázisban a szem gyors oldalmozgást végez a szemhéjak mögött, a test izmai ilyenkor teljesen ellazulnak, ebben a szakaszban a lónak el is kell feküdnie. Amikor mélyen alszik, az emberhez hasonlóan a ló is álmodik.

Lovasrendőrség Magyarországon

A lovasrendőrség hivatalos neve Rendészeti Biztonsági Szolgálat, Bevetési Parancsnokság vagy Bevetési Osztály, Lovas Alosztály. Székhelye a BRFK létesítményében található, amely épületet 1886-ban még a lovas csendőrség számára építették. A II. Világháború végén a csendőrséget a rendőrség váltotta fel, de a lóállomány a régi helyén maradt. A Rendészeti Biztonsági Szolgálat 2004 óta működik ezen a néven, országos hatáskörű szervezet részeként, amelynek feladata főleg a nagy tömegeket vonzó különböző rendezvényeket biztosítása. A Lovas Alosztály mellett olyan speciális szervezeteket is magába foglal, mint pl. a Terrorelhárító Szolgálat és az Autópálya Rendőrség. A lovasrendőrség feladata elsősorban járőrszolgálat, amit eredetileg Budapest belterületein működött, de mára kiterjedt a környező településekre is, sőt Vác és Siófok vonzáskörzetére is. Nagyobb, parkos, ligetes területek rendőri ellenőrzését látják el, melyek gépkocsival nehezen megközelíthetőek, és gyalog nehezen átjárhatók. Másik fő tevékenységi körünk a rendezvénybiztosítás. Nagy tömegeket vonzó rendezvényeken csapaterőben szervezett rendőri erők vannak jelen. Ennek egy részét adja a Lovas Alosztály. Állami ünnepeken is, sőt, nagyobb lovas eseményeken is találkozhatunk a Lovas Alosztály képviselőivel. Ilyenkor díszegyenruhában jelennek meg, amely az 1848-as 8. Huszárezred díszegyenruhája alapján készült, az eredetinek megfelelően.

Ebben a munkában sok külső hatás éri a lovat és sokféle feladatnak kell megfelelnie. Idegrendszerileg stabilnak és szervezetenként keménynek kell lennie ahhoz, hogy a városi körülményeket, a zajt, tömeget, fél napos betonon történő járást bírja. Ezért az elvárások a következők: szép, harmonikus megjelenés, kb. 160-170 cm-es marmagasság. Fontos, hogy jó fejű, bátor, kiegyensúlyozott vérmérsékletű lovak legyenek, hiszen csak így lehet eredményesen együtt dolgozni. Somogyárdon működik egy ménes a rendőrség tulajdonában, innen kerülnek „szolgálatba” kb. 3 éves korban, teljesen nyersen. Az alapkiképzés gyakorlatilag ugyanúgy folyik, ahogyan a sportlovakkal kezdenek el foglalkozni. Nagyon fontos dolog, hogy feltétlen fegyellemmel fogadja el a lovasa segítségét. Később rendszeres ugrógimnasztikai edzésekkel, lehetőség szerint díjugrató versenyekkel javítják az egyensúlyt, fizikai befolyást, feladatmegoldó képességet. Ezután következik a veszélyesebb, bonyolultabb helyzetekre való kiképzés. Ilyenkor a fiatalabb lovak is kijárnak idősebb, tapasztaltabb társaikkal a forgalomba, járőrözni, tehát a tömeget, zajt már megszokták. A hanghatások szoktatása úgy történik, hogy egy körön nyugodt lépésben sétálnak a lovak, ez alatt először messzebről, majd egyre közelebről géppisztollyal a levegőbe lövünk. Végül egysoros vonalban sorakoznak fel, és előttük, mögöttük, és a közvetlen közelükben is leadnak lövéseket. Rendkívül fontos a fokozatosság. A füst és a kellemetlen szagok elviseléséhez színes füstgyertyákat használnak. A gyakorlat itt is az előzőek szerint megy. Az idősebb lovak nyugalma és magabiztossága nagyon jó hatással van a fiatalabb lovakra. A tűzhöz is hozzászoktatják őket, különböző gyakorlatok segítségével. Először szalma csíkokon sétálnak át, majd meggyújtják ezeket a csíkokat, egészen addig nehezítik a gyakorlatokat, amíg tüzes akadályokon kelnek át a lovak. Tehát ezek a lovak tűzön-vízen keresztül mennek, ha kell. Erre a kiképzésre azért is szükség van, mert a lovas rendőr nem csak turisztikai látványosság, a tömegrendezvények biztosításában is jelentős a szerepük. A ló lendülete erőteljes fegyver az

Jogom a szép környezethez – felelősségem a szép környezetért

oszlítás során, amelyet a XIX. században és a XX. században egyaránt előszeretettel alkalmaztak a rendvédelmi erők. Sajnos, ehhez sok esetben dicstelen megítélés is járult, amelyről természetesen nem a lovak, hanem az éppen regnáló politikai rendszer tehetett.

A western lovaglás eredete

Történelmi utazásunk abban az időben kezdődik, amikor a spanyolok a meggazdagodás reményében meghódították a mai Egyesült Államok dél-nyugati részét. A meghódított területeken misszionáriusok telepedtek le, hogy az őslakosokat katolikus hitre térítsék. Az első földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozó, spanyol gazdasági központok a hittérítő szervezeteknek köszönhetően fejlődtek ki. A missziók környezetében különböző kulturális létesítmények is létrejöttek. A spanyol telepések nagy gondot fordítottak hagyományaik, törvényeik, művészetük és építészeti szokásaik ápolására. Egyes települések máig őrzik nevüket, ilyen például Santa Fé, Albuquerque, San Antonio, San Diego vagy Tucson.

A hódítók nagy útra hadifelszerelést és jószágokat hoztak magukkal. A lovak behozatala mérföldkönek bizonyult a fejlődésben és betelepülésben. Az amerikai kontinens látszólag végtelen távolságait csupán lovakkal lehetett legyőzni.

Kalifornia akkoriban egy olyan spanyol kolónia volt, mely 150-200 évet töltött a világ eseményeitől teljesen elszigetelve. A mai elképzelések szerint paradicsomi állapot lehetett. A behozott lovak - a szarvasmarhákhoz hasonlóan - teljesen szabadon éltek, ők alkották a vadon élő mustang méneseik állományát. A ménesekből csak a legjobb állatokat válogatták ki és törték be. Ez a vidék és ez az életforma szükségessé tette a lovaglást. A spanyolok nem csupán kultúrájukat, hanem a rancherek és vaquerók lovas kultúráját is ápolták. A kaliforniai zabla és a western nyereg a spanyol zablákból és nyergekből alakult ki. A zabla nélküli kantár használata vezetett a hackamore művészetéig. A highport bit, ahogyan azt a kaliforniaiak használták, olyan zabla volt, amely a ló szájadlására ható jelzéssel működött. E fejlődés során egy olyan magas szintű lovaglós kultúra alakult ki, amely alapként mind a ló, mind a lovas éveket tartó kiképzését feltételezte. Új irányzatokról azonban csak akkortól beszélhetünk, amikor a túlnyomóan észak- és közép európai származású telepések előrenyomultak Kelet-Amerikából, és találkoztak a spanyolokkal. Megkezdődött az "aranyláz" korszaka. A mai Texas, Új Mexikó, Arizona és Kalifornia területeit az észak-amerikaiak kisajátították, a spanyol ranchereket pedig Mexikóba üldözték. Ebben az időben kezdődött meg a húsmarhák intenzív tenyésztése, s ezzel új piac nyílt meg a keleti húszemekben. A XIX. század közepén, különösen a polgárháború után, az elvadult texasi szarvasmarha csordákat az újonnan kiépített vasútállomásokhoz terelték, ahonnan az USA keleti területeire vitték őket. Mintegy 30 évig ezek a nagyszabású jószágterelések (trails) formálták a nyugati térség történetét, és ezzel együtt a western lovaglós fejlődésében is nagy szerepet játszottak. Miközben Kaliforniában a pásztorok lovaglós kultúráját - szinte minden külső befolyás nélkül - egészen a XX. századig ápolták és fejlesztették, addig a mai Texas környékén spanyol-mexikói lovaglós mód alakult ki, angol hatásokkal. Ezek formálták a texasi stílust, mely kevésbé elegáns és pompázatos, ámde céltudatosabb, és speciálisan a marhákvaló és körülöttük adódó munkák elvégzésére dolgozták ki.

Kalifornia, Oregon és Nevada államok lovaglós stílusát mind a mai napig a kaliforniai hatás jellemzi. Arizona, Új Mexikó, Colorado, Kansas, Nebraska és Oklahoma, tehát a Sziklás-hegység és a 98. hosszúsági fok között fekvő államok túlnyomórészt a texasi stílust vették át. A stílusfajták keveredését Washington, Montana, Idaho, Wyoming és Utah területén figyelhetjük meg.

A ló látása

A ló látása nem különbözik más síkvidéki legelő prédaállatok látásától. E fajoknak a lehető legszélesebb területet kell átlátniuk, hogy a veszélyeket minden irányból észlelhessék. A szemek a fej két oldalán helyezkednek el, és nem előrenéznek. A biztonságérzet és a jó közérzet eléréséhez nélkülözhetetlen, hogy a ló szemmel tarthassa a környezetét. Természetes élőhelyükön a fűvők naponta mintegy 11 órát töltenek lehajtott fejjel legelészve. Ez a testhelyzet lehetővé teszi, hogy evés közben csupán a fej kis fordításával beláthassák az egész terepet. Ezért nehéz észrevétlenül megközelíteni egy legelésző lovat. Menet közben, hogy jobban lássa a maga előtti útszakaszt, nyakát meghajlítja, fejét kicsit behúzza. A ló pupillája nem kerek, hanem vízszintesen ovális, s ez széles, de lapos látóteret biztosít neki, ezért könnyen megijed a látóteréből éppen kieső, de feje fölött lévő dolgoktól. A ló oldalra nem lát térben, ezért ha valami oldalról megijeszti, oldalra próbál kitérni, mivel nem tudja eldönteni, mi az, és milyen messze van. Lóháton ülve is mindig lovunk "szeme előtt" vagyunk, folyamatosan szemmel tart minket. Régi hiedelem, hogy a ló színvak. Ez azonban nem igaz, mivel bebizonyosodott hogy szemükben az emberéhez hasonló színérzékeny sejtek találhatóak. Legjobban a narancssárgát, sárgát, és a pirosat látják, de meg tudják különböztetni a zöldet is. Viszont a kéket és az ibolyát már nem érzékeli megfelelően.

Ember és állat kommunikációja

Az ember társas lény, s mai fejlettségének elérésében, illetve ahogy sokan (bár részben tévesen) megfogalmazzák, az "állatvilágból való kiemelkedésében" a kommunikációnak rendkívül jelentős szerepe volt. Régebben - eltekintve a népmesei "állatok nyelvétől" - úgy véltük, hogy a kommunikáció képessége az ember egyedi tulajdonsága, s pontosan ez különbözteti meg őt az állatoktól. A különböző állatfajok megfigyelésének, a viselkedéskutatásnak köszönhetően ma már tudjuk, hogy valamilyen módon minden élőlény kommunikál a környezetével, s ezen belül is kiemelten, valamilyen saját nyelvezeten "beszélget" fajtatársaival.

Az ilyen állati kommunikáció megfigyelése is rendkívül érdekes következtetések levonására adhat alkalmat, még érdekesebb azonban az a mód, ahogy az azonos élőhelyeken osztozó különböző fajtákhoz tartozó állatok kialakították a fajtaközi kommunikációs jelzésrendszerüket. Az afrikai szavannán legelésző zebra csorda képes megállapítani a közelében tartózkodó ragadozókról, hogy azok éhesek-e, avagy jóllakottak, s ha éhesek, vajon őket választja-e ki, vagy más zsákmányállat áll érdeklődése homlokterében. Ebben az esetben természetesen nincs szó arról, hogy mondjuk az oroszlánok ezt az információt meg akarnák osztani a zebrákkal - önkéntelenül is elárulják azonban viselkedésükkel, gesztusaikkal.

Ennél is érdekesebb a domesztikált állatok kommunikációja. Alapvetően most is arról van szó, hogy az azonos életteret megosztó állatok - részben saját érdekükben - megtanulják egymás nyelvét, beleértve az emberét is. Természetesen arról szó sincs, hogy háziállataink elvont gondolkodásra lennének képesek, és megértenék ilyen jellegű közléseinket, igenis megértik azonban a rájuk vonatkozó, vagy számukra információ tartalommal bíró jelzéseinket. Az emberrel folytatott kommunikációban különösen kitűnnek a vadon is közösségekben, társadalmakban élő állatok, például a kutya, és a ló. Ennek oka egyrészt az, hogy eleve értelmes lények, másrészt kettőjüket évszázadokon keresztül használta az ember munkatársként, így a velük folytatott kommunikáció fontosabb volt, mint a többi háziállat esetén.

Vizsgáljuk meg kicsit közelebbről ezen állatok, és az ember között kialakult kommunikációs sémákat. Felismerve azt a tényt, hogy mindkét állat alapjában véve közösségi lény, s mindkettőnek van a fajtáján belül használt saját nyelve, első gondolatunk az lehet, hogy az

Jogom a szép környezethez – felelősségem a szép környezetért

ember, mint felsőbbrendű kommunikációra képes teremtmény, egyszerűen megtanulta ezen állatok saját, nyilván egyszerűbb nyelvét. Erről azonban szó sincs! Valójában az lenne a meglepő, ha így lenne. Miért is van szükség ugyanis a fajtán, a közösségen belüli kommunikációra? Tulajdonképpen azért, hogy minél kevesebb, az egyedek erőforrásait feleslegesen raboló torzsalkodásra, még kevésbé esetleg halálos küzdelemre legyen szükség, s mégis érvényesüljön az élővilág alapvető működésében világosan felismerhető darwini rendező elv, a szelekció, melyet röviden úgy fogalmazhatunk meg, hogy a legéletrevalóbb, a körülményekhez legjobban alkalmazkodó egyednek kell továbbörökítenie génjeit. Az emberrel folytatott kommunikációnak azonban alapvetően más célja van, így más közlésekre, más jellegű információk átadására van szükség.

Ezek után nyilván az a megállapítás sem meglepő, hogy a kommunikáció érvényes jelzésrendszere függ attól, hogy az ember mire használja az állatot. Másként kommunikál a juhász a terelőkutyával, mint a rendőr az őrző-védő kutyával, más jelzéseket adunk a hátszlónak, mint az igásnak, stb. Az ember közlésére az állatok természetesen valamilyen módon reagálnak. Kijelenthetjük, hogy az ember annál hatékonyabban képes az állatot az adott szerepben használni, minél jobban odafigyel az állat jelzéseire, viszontválaszaira. Az állat sem bújhat ki ugyanis a bőréből, és nem képes levetkezni a saját fajára jellemző közlésrendszerét, amellyel elárulja hangulatát, érzéseit, s amely lehetővé teszi jövőbeni cselekedeteinek rövid távú előrejelzését is.

Amennyiben valaki az ember és az állat közötti kommunikációt tranzitívként képzelem el, súlyosan téved. Bármilyen kitűnően megtanulja valaki a lovagláshoz szükséges, úgynevezett "segítség" nyelvét, s bármilyen egyértelműen is képes ezek segítségével közölni a lóval a saját akaratát, ez önmagában kevés. A ló ugyanis független, érző lény, akinek saját akarata, és bizonyos fokú döntési szabadsága van. Valójában a maga fél-másfél tonnájával, sokkal fejlettebb izomzatával, gyorsabb reflexeivel bármikor könnyedén legyőzhetné az embert. Tulajdonképpen kisebbfajta csodának is tekinthetjük, hogy ennek ellenére mennyire könnyedén hajlandó alávetni magát az ember akaratának, mennyire könnyen fogadja el az embert urának és parancsolójának.

Természetesen megvan ennek is a magyarázata. A ló alapvetően zsákmányállat, amely táplálkozás közben (lévén le kell hajtania a fejét, s így nem tudja kémlelni környezetét) általában védtelenebb. Éppen ezért szerveződött csordákba, ezért alakította ki a közösséget – sokuk közül mindig van, aki éppen figyel, miközben a többi leleg. Közösség esetén azonban óhatatlanul ki kell alakulnia egyfajta hierarchiának; minden társas lény esetén megfigyelhetjük, hogy vannak domináns egyedek, és vannak alávetettek. A legtöbbször bonyolult alárendeltségi viszonyokat láthatunk. Számos fajta esetén, így a lónál is, a magasabb rang, különösen a vezéri rang azonban felelősséggel, tehát nagyobb stresszel is jár. Ezt a felelősséget ezért a ló nagyon is szívesen átruházza másra, például az emberre is.

A felelősség ilyenén átruházása alapvetően bizalmi kérdés. A ló bizalmát viszonylag könnyű elnyerni – az egyszer eljátszott bizalmat azonban szinte lehetetlen visszaszerezni. A lovasnak saját érdekében minél pontosabban meg kell ismernie lovát, és minél folyékonyabban kell beszélnie a nyelvét. Az ember és a ló együttműködése során tehát a kommunikációnak interaktívnak kell lennie. Ezt az állítást akár általánosíthatjuk is, amely bármely állatokkal végzett tevékenység esetén igaz marad.

Vizsgáljuk most meg, hogy a lovas és a ló között milyen módszerek segítségével zajlik a kommunikáció. A lovas alapvetően mozdulatokkal, érintéssel, testsúlyával, kisebb mértékben vezényszavakkal irányítja a lovát. A ló rendkívül értelmes állat, és ezen jelzéseket külön-külön is képes megérteni. A legtöbbször azonban egyszerre több jelzést adunk a lónak, aki az egymást megerősítő jelzésekből sokkal gyorsabban és sokkal pontosabban érti meg a parancsot, mintha

Jogom a szép környezethez – felelősségem a szép környezetért

csak egyiküket adtuk volna. Természetesen össze is zavarhatjuk a lovat, ha több, egymásnak ellentmondó utasítást adunk neki. A ló erre úgy reagál, hogy sokkal tétovábban hajtja végre ezek valamelyikét, leginkább az általa legkényelmesebbnek vélt műveletet.

A ló kommunikációja alapvetően testtartásból, illetve bizonyos egyszerű mozgásokból áll. A lovasok ezt például úgy fogalmazzák meg, hogy "átadja a hátát", vagy "hattyúnyaka van" - mindkettő biztos jele annak, hogy a ló elfogadja lovasát, és igyekszik végrehajtani az utasításait. A ló füle is rendkívül fontos információforrás. Ha lesunyja a fülét, akkor támadásra készül, vagy fenyegetve érzi magát – de mindenképpen valamilyen erőszakos cselekedetre kell felkészülnünk. Ha fülei tartósan előre állnak, akkor valószínűleg nem figyel a lovasára, esetleg készül valamire – ilyenkor a lovas jobban teszi, ha különösen odafigyel. Ha a ló egyik füle nagyjából a lovas felé fordul, a másik füle pedig erre-arra fordul (időnként felcserélve a két fül szerepét), akkor a ló elfogadja lovasát, és figyel rá. A lovas ezt elő tudja segíteni azzal, hogy beszél a lóhoz, vagy más módon fenntartja a figyelmét. Tulajdonképpen mindegy, hogy mit mond – a lényeg itt az intonáció, amellyel közölhetjük hátasunkkal érzéseinket, véleményünket, nyugtathatjuk, büntethetjük, figyelmeztethetjük őt egyaránt.

Míg az ember akár vezényszavakkal, akár csak a hangulatot közvetítő vagy felidézni szándékozó beszéddel is kommunikál, addig a ló viszonylag ritkán ad ki hangot az emberrel folytatott kommunikációja során. Előfordul persze, hogy felnyerít – ez azonban a legtöbbször más lovaknak szóló jelzés. Ember esetén a "röhögés" nevű hangot adhatja ki kifejezett jelzési céllal, legtöbbször meglegedettségét, vagy egy jól sikerült tréfa feletti örömét mutatva így ki. Ez a tréfa időnként meglehetősen "goromba" is lehet, jaj azonban annak az embernek, aki ilyenkor megbünteti a lovat! Valószínűleg hosszú időre, talán örökre elveszíti vele a bizalmát. A ló ilyen értelemben ráadásul hosszú emlékezetű, és meglehetősen bosszúálló teremtmény is. Képes a 10 éve nem látott embert is felismerni, és törleszteni neki a múltbeli sérelmekért.

A ló által adott hangjelzések hiánya is magyarázható azzal, hogy ő alapvetően zsákmányállat, így nem célszerű túlságosan felhívnia magára a figyelmet. Egy ragadozó esetén más a helyzet, hiszen azok például hajtás közben sokkal gyakrabban adnak ki hangot. Valóban, ha megvizsgáljuk a szintén háziasított kutya jelzésrendszerét, sokkal több hangjelzést találhatunk benne méghozzá olyan hangjelzéseket, amelyeket a kutya kifejezetten az emberrel való kommunikációhoz fejlesztett ki.

A ló és lovasa közötti kommunikáció fenti leírása természetesen a már betanított, szakszóval belovagolt lovak, és gyakorlott lovasok esetén igaz. Megfigyelhető, hogy azok a belovagolt lovak, akiket kezdő lovasok betanítására használnak, sokkal kevésbé hajtják végre a lovas bizonyos utasításait. Egyes kezdőkre jellemző, hogy állandóan belekapnak a szárba a ló számára ez a megállásra felszólító egyik jelzés. A kezdők által gyakran lovagolt ló azonban csak akkor veszi ezt megállító jelzésnek, ha más segítségek is erősítik a hatását, illetve ha különösen egyértelmű a jelzés (nagyon erősen húzzák a szárat).

A lovaglásnak megvan a maga saját, kialakult nyelve, azonban minden ember a csak reá jellemző "akcentussal" beszéli azt. Bármely ló képes a lovas saját jelzésrendszerét gyorsan megtanulni, és az egyes lovasok között különbséget tenni. Ennek természetesen vannak korlátai. Ha egy lovat részoktatunk arra, hogy a "csibész" felkiáltásra ugorjék be vágtaiba, akkor egy gyanútlan lovassal a hátán is megetheti ezt, ha egy általa parancsadóként elfogadott személy kiadja neki ezt a vezényszót. Mindenképpen megfigyelhető azonban, hogy ló és lovasa között akkor a leghatékonyabb a kommunikáció, ha a lovat más nem lovagolja, a lovasa viszont sok időt tölt el vele együtt. Az együtt töltött idő nem feltétlenül jelenti azt, hogy állandóan lovagolni kell a lovat, sőt! A ló számára egy alapos lekefélést, esetleg lecsutakolást sokkal többet jelent, mint akárhány órai együttdolgozás (lovaglás). A lényeg az, hogy a lovas minél többet foglalkozzék a lóval ez is

Jogom a szép környezethez – felelősségem a szép környezetért

része ugyanis a kettejük közötti kommunikációnak, és tovább erősíti a feltétlenül szükséges bizalmat.

Még érdekesebb a még be nem lovagolt lovak betanítása, amit a dolog természetéből adódóan csak gyakorlott, és ilyen téren tapasztalatokkal rendelkező lovas végezhet. Gondoljunk arra, hogy a ló, mint zsákmányállat, feltétlen meg kell bízék abban, akit a hátára enged. A ló ugyanis ekkor már nem képes hatékonyan védekezni, de elfutni sem. Régen "betörték" a lovakat – mint a szó is mutatja, tulajdonképpen megtörték ellenállását, rákényszerítették a lovas elfogadására. Ma már sokkal jobb módszer áll ehhez rendelkezésünkre s ezt a módszert a lovak társadalmának alapos megismerése, a ló saját fajtársaival folytatott kommunikációjának megfigyelése adta a kezünkbe.

Alapvetően most is a ló bizalmának elnyeréséről van szó. Ehhez bármilyen meglepő is először fenyegetnünk kell a lovat. Az ember erre alkalmas fülünk állandóan lelapul, a ló számára "lesunt fülüiek" vagyunk, ami az ő nyelvén azt jelenti, hogy erőszakos cselekedetre készülünk. Ez hangsúlyozható azzal, hogy állandóan teljes testünkkel felé fordulunk, és fenntartjuk vele a szemkontaktust. Amennyiben egy ló helytelenül viselkedik a ménesben, a domináns egyed elsőként kiüzi onnan, majd pontosan a fenti gesztuscsoporttal tartja továbbra is távol. A kiüztött ló erre azzal reagál, hogy elkezd körözni a ménes körül, egyre lejjebb ereszti az orrát, esetleg elkezd "csammogni" (rágó mozdulatokat végezni). Ezzel tulajdonképpen azt közli, "én egy békés füevő vagyok, nem bántok senkit". (Csikóknál különösen gyakran figyelhető meg a fenti megalázkodást jelentő gesztus.) Amikor az alfa egyed - aki mindig egy kanca, a "domina" - megbékél vele, akkor megszünteti a szembenállást, oldalával fordul felé, mire a kegyelmet kapott ló visszatérhet a többiek közé.

A belovaglás előtt az azt végző embernek is alapvetően úgy kell viselkednie, mint az alfa egyednek. Ehhez olyan karámra van szükség, amely kizárja a külvilágot - a ló ugyanis társas lény, s ha senki más nincs, akkor az embert is hajlandó elfogadni társaként, csak egyedül ne kelljen maradnia. Elsőként az - egyébként is bizalmatlan - ló felé kell fordulni, fenntartani vele a szemkontaktust. A ló egy idő után megalázkodik. Bizonyos idő elteltével el kell tőle fordulni, és nem is szabad őt figyelni - a ló magától odamegy az emberhez, "csatlakozik". Ez a folyamat persze nem egy-két perc alatt zajlik le, de meglepően hamar (fél/egy nap) alatt el lehet érni a csatlakozást. Ez még nem a belovaglás, legfeljebb a kezdete, de a bizalom kezdeti megszerzése, majd egyre nagyobb mértékű megerősítése után a megfelelő technikákkal, lehetőleg a pozitív megerősítés módszerével az is megkezdhető. Az így felkészített ló viszont sokkal megbízhatóbb társunk lesz, mint az erővel betört - hacsak később el nem játsszuk a bizalmát.

A fenti módszer leírása természetesen rendkívül vázlatos. Aki sikert akar elérni, annak minél gondosabban tanulmányoznia kell azt a nyelvet, amit a lovak egymás között beszélnek. Az ismerkedés kezdeti szakaszában erre azért van szükség, mert a ló még nem tanulta meg az ember nyelvét; márpedig ha a hegy nem megy Mohamedhez, akkor Mohamednek kell a hegyhez mennie. Még egy érdekes megfigyelésre érdemes röviden kitérni. A kérdés az, hogy bármely egészséges ember képes lehet-e a lóval folytatott kommunikációra. A válasz tulajdonképpen igen, de azzal a megszorítással, hogy azonos kommunikáció esetén is a ló az esetek nagy százalékában sokkal inkább képes alávetni magát egy férfinak, mint egy nőnek. Ennek pontos oka nem ismert. Valószínűsíthető, hogy itt is a férfiak és a nők alapvető értékrendi és viselkedési különbségéről lehet szó - a férfi azért fog inkább uralkodni a lovon, mert erre erős késztetést érez, mert eleve uralomvágyó. Nagyon sok kitűnően lovagló hölgy van, azonban őket a ló jobban partnernek tekinti, mint az azonos kvalitású férfiakat. Ettől még végrehajtja az utasításait, de viselkedésén akkor is jobban tetten érhető az időnkénti ellenszegülés, a "lázaság".

Jogom a szép környezethez – felelősségem a szép környezetért

Ennyi ismeret birtokában akár meglepőnek is vehetjük, hogy más állatokkal való több évezredes együttélés után miért hittük mégis sokáig azt, hogy "az állatok nem beszélnek" - miközben sokszor, sokan kijelentették azt is, hogy "a kutyám annyira értelmes, szinte megszólal". Ennek oka az, hogy sokáig csupán a szóbeli közlést tekintettük kommunikációnak. Ma már tudjuk, hogy az emberi kommunikációnak a testbeszéd a mai napig közel felét adja, megerősítheti vagy gyengítheti a szó által hordozott információt.

Elmondhatjuk tehát, az ember a háziasított állatok legtöbbszörrel kialakított egy olyan közös nyelvet, amelyet valamennyire mindketten beszélnek. A hozzá legközelebb álló két lényel, a kutyával és a lóval különösen gazdag szókincsű nyelven kommunikál. Megfigyelhetjük azonban azt is, hogy az állatok általában jobban beszélnek az adott nyelvet, mint az emberek - még akkor is, ha az utóbbiaknak gyakran van dolguk ezzel az állatcsoporttal. Ahhoz képest, hogy egy embernek mennyi időre van szüksége ahhoz, hogy többé-kevésbé képes legyen beszélni, vagy legalább megérteni a lovak nyelvét, a ló sokkal gyorsabban elsajátítja az ember által rákényszerített nyelvet. Ilyen értelemben véve tehát úgy tűnik, az állatok értelmesebbek nálunk. Ez a gondolat talán eretneknek tűnik, de valószínűleg érdemes lehet eltűnődni rajta, valóban így van-e, s valóban ezt akarjuk-e.

Ivanhu Cikk letöltve: Western Messenger - www.pknranch.hu

Szómagyarzatok:

domesztikált: háziasított

intonáció: hangmagasság

és

hanglejtés.

tranzitív kommunikáció: egyirányú kommunikáció, melynek két szereplője az aktív információforrás, és a passzív információnyelő.

Irodalom:

Miklósi, Ádám - Topál, József - Csányi, Vilmos: Kivel lehet még "beszélgetni"? Magyar Tudomány, 2003/8.

Roberts, Monty: Az igazi suttogó. Bastei, Budapest, 2001.

Széchenyi, Zsigmond: Afrikai tábortüzek. Szépirodalmi Könyvkiadó, 1966.

Szegedi Gábor nevéhez fűződik a **puszta fogat** kifejezés. A 70-es évek végén pusztaötös, majd a 80-as években pusztanyolcas, és a 90-es években a pusztatizes formációt állította össze a híres hajtó. 2003. májusban Szegedi Gábor egyedülálló rekorder lett: Domonyvölgyben, a Lázár Lovasparkban a világon először pusztatizennégyest állított össze! A négyes oszlopban felállított lovak 12 méter hosszú és 4 méter széles fogatot eredményeztek. A lovakat egy óra alatt fogták be, 45 perces melegítés után vonultak a közönség elé. Az idomítottság harmóniáját mutatta be a világbajnok fogathajtó a 14 lóval, amit csak a legnagyobbak tudnak, de 14 lóval még soha senki nem próbálta a világon.

Olasz kutatók bejelentették a **világ első klónozott lovának** megszületését. A Prometea névre hallgató állat 2003. júliusban született, s teljesen egészségesnek tűnik. A klónozáshoz egy felnőtt kanca bőrsejtjét használták, amelyet egy kiüresített (saját genetikai állományától megfosztott) petesejtrel egyesítettek. Az embriót aztán magába a kancába ültették vissza, amely ennek eredményeképpen saját klónját szülte meg. A kutatók részletes beszámolója a Nature brit tudományos hetilapban jelent meg. Prometea megszületésével az eddigi birkák, szarvasmarhák, egerek, kecskék, nyulak, macskák, sertések és ösvérek mellé a lovak is beléptek a klónozott állatok "klubjába". Prometea igen kíváncsi és tanulékony, jó kedélyű állat - számolt be a BBC tudósítója. Erre minden oka meglehetősen, mivel a 327 korábbi, kudarcba fulladt kísérlet után jött a

Jogom a szép környezethez – felelősségem a szép környezetért

világra. Az arány tehát még rosszabb, mint az első klónozott emlős, Dolly esetében, akit 276 sikertelen próbálkozás előzött meg.

Legek, lovas rekordok

Magasugrás: 247 cm, 1949.02.05. Huaso nevű ló ugrotta

Távolugrás: 840 cm, 1975.04.25. André Ferreira + Something

Legnagyobb ló: 219 cm, súlya 1524 kg. Lincolnshire-i herélt igásló, Sampson, 1846-ban született. (később átnevezték Mammoth-nak)

Legmagasabb telivér: 198 cm, 950 kg, Tristonis herélt, díjugrató ló. 950kg súlyú volt. 1990-ben hunyt el.

Legkisebb ló: 35,5 cm, 9 kg, Little Pumpkin falabella mén, 1973-ban született

Leggyorsabb ló: 69,62 km/h, lóversenyen mérték Mexikóvárosban 1945-ben. Big Racket érte el, 20,8 mp alatt 420 m-en. A négyéves ló 51,7 kg terhet vitt

Legöregebb ló: 62 éves, Old Billy, félvér, 1760-ban született. Uszályvontató lóként dolgozott.

Legértékesebb ló: 40 millió dollár, 1983-ban Shareef Dancer versenylóért fizették az USA-ban.

Legsikerebb ló: 100%, Kincsem 1874-ben született Tápiószentmártonban. 1976-79. között 54 versenyből 54-et megnyert. Íntágulása miatt hagyta abba a versenyzést

Legdrágább csikó: 3M ft, Florida: (3 Milliárd forintért) 16 millió dollárért vettek meg egy nyeretlen 2 éves csikót aki 10 másodperc alatt futotta le a 200 métert.

Info forrás: Színes lap 2006-március 4 szombati szám.

